

Table of Contents

Table of Contents	1
Przygotowanie do prowadzenia biura rachunkowego	2
Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	2
Kto może świadczyć usługi księgowe?	2
Co trzeba umieć?	3
Ubezpieczenie OC	5
Termin powstania obowiązku ubezpieczenia	5
Co obejmuje obowiązkowe ubezpieczenie?	5
Zakres ochrony ubezpieczeniowej	6
Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC	6

Przygotowanie do prowadzenia biura rachunkowego

Witamy Państwa serdecznie. Cieszymy się, że zdecydowali się Państwo na wzięcie udziału w naszym kursie. Przed nami 32 lekcje. Jesteśmy przekonani, że po upływie tego czasu i opanowaniu materiału ze wszystkich lekcji prowadzenie ksiąg rachunkowych będzie dla Państwa przysłowiową bułką z masłem. Drodzy Państwo - zaczynamy.

W pierwszej lekcji omówimy wstępne zagadnienia związane z prowadzeniem ksiąg rachunkowych oraz deregulacją zawodu księgowego.

Na początek wyjaśnijmy, na czym polega usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – jak stanowi art. 76a ust. 1 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości – jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, polegającą na świadczeniu usług w zakresie czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy o rachunkowości, czyli:

- a. prowadzeniu, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
- b. okresowym ustalaniu lub sprawdzaniu drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
- c. wycenie aktywów i pasywów oraz ustalaniu wyniku finansowego;
- d. sporządzaniu sprawozdań finansowych;
- e. gromadzeniu i przechowywaniu dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą.

Kto może świadczyć usługi księgowe?

Do 9 sierpnia 2014 r., zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 76a ust. 3 ustawy o rachunkowości, działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych mogli wykonywać:

- przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi, jeżeli byli uprawnieni do wykonywania czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych,
- pozostali przedsiębiorcy, pod warunkiem że czynności z tego zakresu były wykonywane przez osoby uprawnione do wykonywania czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Wyjaśnijmy w tym miejscu, że uprawnionymi do wykonywania czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych były osoby posiadające certyfikat księgowy, osoby wpisane do rejestru biegłych rewidentów lub na listę doradców podatkowych.

Wszystko zmieniła jednak ustawa z 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych, czyli tzw. **II ustawa deregulacyjna**. Weszła ona w życie 10 sierpnia 2014 r.

Od tego dnia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych nie jest w zasadzie potrzebne spełnienie żadnych wymagań formalnych. Oznacza to, że Ministerstwo Finansów nie wydaje już certyfikatu księgowego, który uprawniał wcześniej do prowadzenia działalności w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych. Konsekwencją zmian jest również likwidacja egzaminu, który weryfikował wiedzę przyszłych księgowych.

Dla jasnego obrazu zmian przypomnijmy w tym miejscu, że certyfikat księgowy mogła otrzymać osoba, która:

- a. miała pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzystała z pełni praw publicznych,
- b. nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za czyn określony w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości,
- c. spełniała co najmniej jeden z następujących warunków:
 - posiadała 3-letnią praktykę w księgowości oraz wykształcenie wyższe magisterskie uzyskane na kierunku rachunkowość lub na innym kierunku ekonomicznym o specjalności rachunkowość lub innej, dla której plan studiów i program kształcenia odpowiadały wymogom określonym przez organy uczelni dla specjalności rachunkowość, w jednostkach organizacyjnych uprawnionych, zgodnie z odrębnymi przepisami, do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych,
 - posiadała 3-letnią praktykę w księgowości i wykształcenie wyższe magisterskie lub równorzędne oraz ukończyła studia podyplomowe z zakresu rachunkowości w jednostkach organizacyjnych uprawnionych, zgodnie z odrębnymi przepisami, do nadawania stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych,
 - posiadała 2-letnią praktykę w księgowości i wykształcenie co najmniej średnie oraz złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin sprawdzający kwalifikacje osób ubiegających się o certyfikat księgowy.

Od 10 sierpnia 2014 r., zgodnie ze zmienioną treścią art. 76a ust. 3 ustawy o rachunkowości działalność polegającą

na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które:

- mają pełną zdolność do czynności prawnych,
- nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości.

Dodatkowym warunkiem, wskazanym w art. 76h ust. 1 ustawy o rachunkowości, jest to, że przedsiębiorca taki jest obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Co trzeba umieć?

Nie da się ukryć, że prowadzenie ksiąg rachunkowych nie należy do czynności najprostszych. Konieczna jest znajomość nie tylko prawa bilansowego, lecz także prawa podatkowego, ubezpieczeń społecznych, prawa gospodarczego, cywilnego i prawa pracy. Te wszystkie dziedziny wiedzy sprawdzał wcześniej egzamin.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami egzaminu już się nie zdaje. Nie oznacza to jednak, że nie trzeba się dobrze orientować w zagadnieniach, które obejmował. Przypomnijmy zatem, jaki był zakres egzaminu.

Przypomnijmy również, że zakres zagadnień objętych egzaminem sprawdzającym kwalifikacje osób ubiegających się o nadanie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych zdefiniowany był w rozporządzeniu Ministra Finansów z 8 kwietnia 2009 r. w sprawie uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Podkreślmy, że w związku z uchynieniem z dniem 10 sierpnia 2014 r. artykułu 76i ustawy o rachunkowości, który stanowił delegację ustawową do wydania tego rozporządzenia, zostało ono uznane za uchylone.

I. Rachunkowość

1. Przedmiot, zakres i zasady rachunkowości:
 - teoretyczne podstawy rachunkowości,
 - podstawowe pojęcia rachunkowości,
 - podstawowe cechy jakościowe rachunkowości,
 - nadrzędne zasady rachunkowości,
 - zasady pomiaru i klasyfikacji informacji w rachunkowości,
 - organizacja rachunkowości jednostki.
2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych:
 - zakres podmiotowy jednostek zobowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych,
 - dokumentacja zasad (polityki) rachunkowości,
 - dowody księgowe,
 - dziennik,
 - konta księgi głównej i ksiąg pomocniczych,
 - zestawienie obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald ksiąg pomocniczych,
 - otwieranie i zamykanie ksiąg rachunkowych,
 - poprawianie błędów stwierdzonych w dowodach i zapisach księgowych,
 - ochrona i zasady przechowywania dokumentacji (dowodów, ksiąg rachunkowych, sprawozdań finansowych),
 - stosowanie techniki komputerowej przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych,
 - miejsce prowadzenia ksiąg rachunkowych.
3. Inwentaryzacja składników aktywów i pasywów:
 - metody i terminy przeprowadzania inwentaryzacji,
 - ujęcie w księgach rachunkowych stwierdzonych różnic inwentaryzacyjnych.
4. Wycena bieżąca, bilansowa i podatkowa poszczególnych składników aktywów i pasywów oraz ujęcie w księgach rachunkowych różnic z tej wyceny.
5. Zasady ewidencji zdarzeń, w tym operacji gospodarczych, dotyczących:
 - a. rzeczowych i finansowych aktywów trwałych,
 - b. rzeczowych i finansowych aktywów obrotowych,
 - c. aktualizacji wartości aktywów,
 - d. kapitałów (funduszy) własnych w jednostkach różnego typu (spółki handlowe, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i inne),
 - e. zobowiązań, rezerw na zobowiązania i zobowiązań warunkowych,
 - f. rozliczeń międzyokresowych przychodów i kosztów,
 - g. przychodów i kosztów z działalności operacyjnej,
 - h. przychodów i kosztów finansowych,
 - i. zysków i strat nadzwyczajnych,
 - j. obowiązkowych zmniejszeń zysku (zwiększeń straty).
6. Ujęcie w księgach rachunkowych zdarzeń powstałych (ujawnionych) po dniu bilansowym.

7. Rachunkowość jednostek w szczególnych sytuacjach: rozpoczęcie działalności, przekształcenie, postępowanie naprawcze, likwidacja, upadłość.
8. Zasady ustalania wyniku finansowego oraz dochodu (straty) na potrzeby podatkowe.
9. Podział i rozliczenie wyniku finansowego.
10. Sprawozdania finansowe:
 1. ogólne zasady sporządzania sprawozdań finansowych,
 2. zakres informacyjny rocznego sprawozdania finansowego, w tym:
 - bilansu,
 - rachunku zysków i strat,
 - rachunku przepływów pieniężnych,
 - informacji dodatkowej,
 - zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym,
 3. obowiązek sporządzania i zakres informacyjny sprawozdania z działalności jednostki,
 4. tryb i terminy sporządzania, badania, zatwierdzania i ogłaszania sprawozdań finansowych.
11. Odpowiedzialność za prowadzenie ksiąg rachunkowych oraz sporządzanie, badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych.
12. Rachunek kosztów i elementy rachunkowości zarządczej:
 - porównanie rachunkowości finansowej i zarządczej,
 - pojęcie kosztów i kryteria ich klasyfikacji,
 - koszty wytworzenia produktów,
 - metody kalkulacji kosztu jednostkowego,
 - koszty produkcji niezakończonych,
 - koszty niewykorzystanych zdolności produkcyjnych,
 - modele rachunku kosztów (rachunek kosztów pełnych i zmiennych).
13. Podstawowe zasady zawodowej etyki w rachunkowości.

II. Prawo podatkowe

1. Pojęcie podatku.
2. System podatków w Polsce.
3. Organizacja organów podatkowych oraz elementy procedury postępowania podatkowego, kontroli podatkowej i czynności sprawdzających.
4. Podatki pośrednie:
 - podatek od towarów i usług (zakres podmiotowy i przedmiotowy, obowiązek podatkowy, miejsce świadczenia, podstawa opodatkowania, stawki, zwolnienia, odliczanie i zwrot podatku, odliczanie częściowe, rejestracja, deklaracje i informacje podsumowujące, zapłata podatku, dokumentacja, procedury szczególne),
 - podatek akcyzowy (zakres podmiotowy i przedmiotowy, obowiązek podatkowy, podstawa opodatkowania, stawki, zwolnienia, deklaracje podatkowe).
5. Podatki bezpośrednie:
 - podatek dochodowy od osób prawnych (podmiot i przedmiot opodatkowania, przychody, koszty uzyskania przychodów, zwolnienia, podstawa opodatkowania i wysokość podatku, w tym ulgi i odliczenia, pobór podatku, deklaracje podatkowe),
 - podatek dochodowy od osób fizycznych (podmiot i przedmiot opodatkowania, źródła przychodów, zwolnienia przedmiotowe, koszty uzyskania przychodów, szczególne zasady ustalania dochodu, podstawa obliczenia i wysokość podatku, w tym ulgi i odliczenia, pobór podatku, zaliczki na podatek, w tym pobierane przez płatnika, zeznania i inne deklaracje podatkowe, formy i zasady opodatkowania dochodów (przychodów) z działalności gospodarczej i rodzaje prowadzonej ewidencji podatkowej).
6. Podatki i opłaty stanowiące dochód jednostek samorządu terytorialnego:
 - podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych oraz podatek od spadków i darowizn (podmiot i przedmiot opodatkowania, podstawa opodatkowania, stawki, zwolnienia i ulgi),
 - opłaty lokalne: targowa, miejscowa, uzdrowiskowa oraz od posiadania psów (podmiot, przedmiot i stawki),
 - opłata skarbową (podmiot, przedmiot, stawki i zwolnienia),
 - zakres władztwa podatkowego gmin.

III. Ubezpieczenia społeczne

1. System ubezpieczeń społecznych:
 1. zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym,
 2. zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru,
 3. zasady, tryb i terminy:
 - zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych,
 - prowadzenia ewidencji ubezpieczonych i płatników składek,
 - rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego,
 - opłacania składek na ubezpieczenia społeczne,

4. zasady prowadzenia kont ubezpieczonych oraz kont płatników składek,
 5. zasady kontroli wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych.
2. Zasady naliczania składek z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego.

IV. Podstawy prawa cywilnego i gospodarczego

1. Podstawy prawa pracy: stosunek pracy i związane z nim obowiązki pracodawcy i pracownika.
2. Podstawy prawa cywilnego:
 - przepisy ogólne prawa cywilnego;
 - formy wymagane dla ważności czynności prawnych,
 - terminy,
 - przedawnienie roszczeń;
 - własność i inne prawa rzeczowe,
 - zobowiązania.
3. Podstawy prawa handlowego i działalności gospodarczej:
 - podstawowe pojęcia,
 - powstawanie, funkcjonowanie i likwidacja (spółki handlowe, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i inne).
4. Podstawowe formy współpracy między przedsiębiorcą a instytucjami finansowymi (banki, fundusze inwestycyjne, zakłady ubezpieczeń, instrumenty rynku kapitałowego).

Ubezpieczenie OC

Aktem prawnym, który określa szczegółowy zakres obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną tego ubezpieczenia, jest rozporządzenie Ministra Finansów z 6 listopada 2014 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorców wykonujących działalność z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Termin powstania obowiązku ubezpieczenia

Obowiązek ubezpieczenia OC powstaje nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności. Oznacza to, że przedsiębiorca, który ma zamiar wykonywać usługi polegające na prowadzeniu ksiąg rachunkowych, musi wykupić stosowną polisę w dniu poprzedzającym ich rozpoczęcie. Później oczywiście ma obowiązek odnawiania tej polisy w takich terminach, aby nie doszło do przerwania ochrony ubezpieczeniowej.

Co obejmuje obowiązkowe ubezpieczenie?

Wyraźnie należy podkreślić, że w świetle obecnie obowiązujących przepisów – w odróżnieniu od regulacji obowiązujących do 9 sierpnia 2014 r. – obowiązkowa polisa OC obejmuje jedynie czynności usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Czynności te są zaś wymienione w art. 4 ust. 3 pkt 2–6 ustawy o rachunkowości. Są nimi wspomniane na wstępie naszej lekcji:

1. prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,
2. okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,
3. wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego,
4. sporządzanie sprawozdań finansowych,
5. gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą.

Obowiązkowym ubezpieczeniem nie są więc objęte czynności dotyczące:

1. prowadzenia, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielania im pomocy w tym zakresie,
2. sporządzania, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielania im pomocy w tym zakresie.

Są to czynności doradztwa podatkowego, o których mowa w art. 2 pkt 2 i 3 ustawy z 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym.

W konsekwencji obowiązkowe ubezpieczenie obejmujące usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych odnosi się jedynie do bilansowej strony księgowości. Nie dotyczy natomiast aspektu podatkowego. Oznacza to, że nie obejmuje np. sporządzania kalkulacji do podatku dochodowego czy wypełniania deklaracji podatkowych. Nie odnosi się również do spraw kadrowo-płacowych. Podmiot prowadzący biuro rachunkowe, które wykonuje kompleksową obsługę swoich klientów, powinien rozważyć zasadność wykupienia polisy dodatkowej, obejmującej także czynności związane z prowadzeniem ksiąg do celów

podatkowych, sporządzania deklaracji podatkowych oraz usług w zakresie spraw kadrowo-płacowych.

Zakres ochrony ubezpieczeniowej

Niezwykle istotną kwestią jest zakres ochrony przysługującej przedsiębiorcy, który wykupił obowiązkową polisę dotyczącą usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Otóż ubezpieczeniem tym jest objęta wyłącznie odpowiedzialność za szkody wyrządzone w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie ubezpieczenia, w związku z prowadzoną działalnością.

Ochroną nie są zaś objęte szkody:

1. polegające na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie mienia, wyrządzonych przez ubezpieczonego małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, a także powinowatemu w tej samej linii lub stopniu, osobie pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonkowi, jak również osobie, z którą ubezpieczony pozostaje we wspólnym pożyciu;
2. wyrządzone przez ubezpieczonego, który przestał spełniać warunki, o których mowa w art. 76a ust. 3 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości, chyba że szkoda została wyrządzona w związku z prowadzoną działalnością w czasie, w którym ubezpieczony spełniał te warunki;
3. polegające na zapłacie kar umownych;
4. powstałe wskutek działań wojennych, stanu wojennego, rozruchów i zamieszek, a także aktów terroru.

Z punktu widzenia przedsiębiorcy prowadzącego usługowo księgi rachunkowe najistotniejsze znaczenie mają punkty 2 i 3.

Pierwszy z nich odnosi się do sytuacji, gdy ubezpieczony:

- utracił pełną zdolność do czynności prawnych,
- został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości.

Drugi zaś dotyczy takich przypadków, gdy co prawda doszło do powstania szkody w następstwie działania lub zaniechania ubezpieczonego, w okresie ubezpieczenia, w związku z prowadzoną działalnością, ale w oparciu o postanowienia umowy łączącej ubezpieczonego (czyli biuro rachunkowe) z klientem szkoda ta została naprawiona poprzez zapłatę kary umownej.

Przykład:

Z umowy wynika, że biuro rachunkowe ma podawać klientowi informację o wysokości podatku do zapłaty w terminie nie krótszym niż 3 dni przed upływem terminu zapłaty tego podatku. Niedotrzymanie tego warunku z przyczyn leżących po stronie biura obarczone jest sankcją w postaci obowiązku zapłaty kary umownej w wysokości 1% kwoty podatku, o której klient nie otrzymał informacji, nie mniej niż 100 zł za każdy dzień opóźnienia.

W maju biuro podało ww. informację klientowi z 2-dniowym opóźnieniem. W związku z tym, że podatek do zapłacenia wynosił 45 000 zł, kara umowna to 900 zł.

Klient nie musi wykazywać, że poniósł jakąkolwiek szkodę w związku z opóźnieniem w otrzymaniu informacji.

Biuro rachunkowe nie uzyska odszkodowania pokrywającego stratę, polegającą na zapłacie kary umownej.

Minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC

Na podstawie § 4 ust. 1 i 2 wyżej wskazanego rozporządzenia minimalna suma gwarancyjna ubezpieczenia OC w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte umową ubezpieczenia OC, wynosi równowartość w złotych 10 000 euro.

Kwota ta jest ustalana przy zastosowaniu kursu średniego euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski po raz pierwszy w roku, w którym umowa ubezpieczenia OC została zawarta.

W tym miejscu kończymy pierwszą lekcję naszego kursu. W kolejnej zaczniemy już krok po kroku omawiać poszczególne zagadnienia - zajmiemy się przedmiotem, zakresem oraz zasadami rachunkowości.